

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндэилгенис.

1951
ноябрь
25
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 232 (2406)
ӨРТӨЗ 20 КӨП.

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

Машина тудугжулары улуг тудугларга (1 арын).
Улус судтарынын соңгулдаларына чедишкенинги ужуражар (1 арын).
Облкускомда (1 арын).
ПАРТИЯЖИ АМЫДЫРАЛ:
В. Ткачөв — Райкомун дузазы негелетип турар (2 арын).
Триест дугайында айтырыг талазы-биле АКШ-тын, Великобританиянын болгаш Франциянын чазактарына Совет Чазактын нотазы (2 арын).
СОВЕТ ТУРГУЗУГ: И. Бадра — Сумулар болгаш суурлар Советтеринин ажылдакчыларынын билдин беддер (3 арын).
Н. Чекали, И. Икоников — Улус демократиязын чурттары-биле Совет Эвилелин экономикаг харызааларын быжыгып турары (3—4 арынар).
Кореяда болушкуннар (4 арын)

Колхозтарны организас, ажил-агый талазы-биле быжыглаар

*Сөөлү чылдарда большевик партия, совет чазак болгаш эш Сталин бистиң областың ажилчы чоннарын колхозчу амыдыралче шилчидер, анык колхозтарнын организас, ажил-агыйн быжыглар дээр материал техниктиг улуг дузаламчыларын көргүзүп турарынын ачызында областың экономикасында болгаш ажилчы чоннарын меделеринде улуг өскерилгелер болтулаан.

Тываның көдээ ажил-агыйн моон мурнунда биче бүдүрүкчүлүг, хуу ажилдыг көшкүн ажил-агыйларга үндэзилтенип турган болза, ам бо үеде бирги чергениң техниказы-биле чепсеглетинген коллективтиг ажил-агыйларга үндэзилтенип турар. Областың тараачын ажил-агыйларын 72 хуузу коллективизацияга кирген. Мурнакчы техника-биле чепсеглетинген МТС-териниң дузазы-биле колхозтарнын тарылга шөлүчүл бургу көвүрүп, ам областың ниити тарылга шөлүчүл 87 хуузу мал ажил-агыйнның 68 хуузу өжелеп турар. Колхозтарның малчыннары нитилештирген мал ажилчы хөгжүдериниң планын колдунуда күөседип турар.

Областың колхозчу тараачыннары бо чылын Сталин башкыга чоруткан чагаанда алган хүлээлгелерин алдарлы-биле күөседир дээр социализмни чарышка кирип, тараа, эът болгаш дүк дужуларын күрүнө планнарын хуусаа бетинде күөсеткинер. Бо сорулганы бүгү колхозчулар чедишкенинги күөсеткинден бистин чуртувуска чурттакчы чоңга элбешкилдиг ашы-чем аймаан болгаш үлөттүргө чиг-эtti тургузары күрүнениң четир саныг ашы-чем болгаш чиг-эт курларын тургузары, колхозтарның хөй-ниити байлаан көвүдери болгаш колхозчуларын материалдыг чаагайжыдылгазын улам ырай беддерге хамааржыр. Кол хөргөилерин болгаш көдээ ажил-агый артельдерин кижигүнериниң күш-ажылын бир дугаар эзелчеге ниитинин ажил-агыйн хөгжүдериниң уланган турарын чедип алыры чугула.

Ындыг турбуза, бо кол сорулгалары шиттирлээр талазы-биле бисте улуг четпестер бар деп чоокта чаа болуп эрткен ажилчы чоннарын депутаттарынын Тыва область Советиниң IV сессиязы болунуш шиттиринең кончуг тодаггай демделгези. Бо болза, совет болгаш көдээ ажил-агый органның колхозтарны кончуг чепсеп удуртуп, оларны экономикасында кошкак хандыгып, чамдыкта оларның ажылында четпестер-биле болгаш хажыдышкыннар-биле анаа этпегип турарынын түнели болур.

Бо чүүлдерин чылдагаанындан колхозтарнын организас, ажил-агыйнның байдалы ам-даа кошкак. Колхозтарда ниитинин мал ажылынын хөгжүлдези оожум, оон продуктудуу кончуг чавыс деннеде. Танды, Тес-Хем, Бай-Тайга болгаш өске-даа районнарын колхозтарынын чамдык удуртукчулары мал ажылыныче чогуур кичээнгей салбайн, мал кажааларынын тудушкунуну, мал чемнери белеткээриниң планнарын болгаш малдык ажаалга хандырылганынын зоотехниктиг чурумнарын күөсетпейн турарлар.

ВКП(б) ТК-дан болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинден

Күрүнениң шыгарылгаг дестели, ВКП(б) ТК-ның кежигүү, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин даргазынын оралакчызы, ССРЭ-нин Дэди Советиниң депутаты Александр Илларионович Ефремовтуң үр болгаш аар аарыгын соода мөчээзиниң дугайын ВКП(б) ТК болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлели ханы кажыдал-биле дындадып тур.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинде болгаш ВКП(б) ТК-да

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) ТК-ның доктаатканы болза:
1. Александр Илларионович Ефремовту орукшударын организастаар талазы-биле чазак комиссиязын эш А. Н. Косыгин (даргазы) М. А. Яснов, П. К. Пономаренко, А. Ф. Горкин олар составтыг тургузар.
2. Эш А. И. Ефремовту Кызылшөлге, Кремльдин ханазынын чанынна орунукушдар.

колхозчуларын орулгалары бедир журулуг. Колхозтарнын организас, ажил-агыйн моон сонгаар быжыдарына күчүлүг чепсеп колхозчу амыдыралдың кол хоойлузу — көдээ ажил-агый артелиниң Уставын шыгыгы сагыры болур. Партия болгаш чазак ол кол хоойлуну бүгү колхозтарга чайгылыш чок сагып күөсеткен турарын негеп турар. Колхозтарнын черин хамаан чок ажыглаар, ниитинин малын самчыгдип төчеглээр чоруктар Каа-Хем, Танды, Тес-Хем, Кызыл районнарда болгаш өске-даа черлерде илереп турар. Көдээ ажил-агый артелиниң ажил-херектерин эргелеп чорударынын демократтыг үндэзиниң каржызы-биле үреп, ниити хуралдарны үргүлчү чуртпас, колхоз амыдыралынын чогула айтырылганы аңаа чугаалашпас, харын чамдыкта колхозтарнын даргалары боттары-ла шиттирлеп олурар чүүлдер бар.

Колхозтарнын организас, ажил-агыйн бүгү тала-биле быжыдарына колхозчуларын ниитиниң ажил-агыйна киржилгези тергиниң чугула турбуза, колхозтарда күш-ажылын сагылга-чурому дыкка кулу деннеде туруп турар. 1951 чылдын бирги чартында хынаатынган 82 колхозтарда күш-ажыл кылып шыдаар колхозчуларын 24 хуузу күш-хүүнүн минимумун ажилдап алыр болгаш 11 хуузу ажилга мырыңай киришпэн. Дыкка хөй колхозтарда күш-ажылды болгаш материал ашка хөргөилерин үчүдө сандаггай байдалда.

Көдээ ажил-агый артельдериниң Уставын бо шыкаш хажыдар чоруктар болза, областың көдээ ажил-агыйн социализмни чарыткалызын, колхозтарнын организас, ажил-агыйн быжыдарынын хөргөзгө моондак болуп турар дээрни партия, совет болгаш көдээ ажил-агый органнынның база колхозтарнын удуртукчулары чедир көрбөй, колхозтарын хөй-ниити байлаанын, колхозчуларын материалдыг чаагайжыдылгазын чайгылыш чок өвүлдезиниң дугайында чогуур кичээнгей салбайн турар турлар.

Бир эвес партия организациялары колхозчуларын ортузунга политик-массалыг болгаш кижизидилгелиг ажилды хүн-бүрү чорудуп турган болза, бир эвес совет болгаш чер ажилынын органны, көдээ ажил-агыйн специалистери күш-ажылдык организациязын болгаш оон үчүдун чурумчударына боттуг дузаламчыны үргүлчү көргүзүп, ревизия комиссиялары артелиниң хөргөзгө улам хандыр кирип, бүгү четпестерни туоьдунга чедир илередип турган болза, бир эвес Уставтын чангыс-даа хажыдыкчызы ялалашкындан чайлавайн турган болза, көдээ ажил-агый артелиниң 50 хажыдышкыннары болбайн барып болур турган ийик.

Ажилчы чоннарын депутаттарынын область Советиниң IV сессиязынын шиттиринеде дужуттуг беддер, малдың баш санын дыкка өстүрери-биле кады оон продуктудуу беддер, көдээ ажил-агый артелиниң Уставын хажыдар чоруктарын бүрүн уузкаар болгаш колхозтарнын организас, ажил-агыйн быжыдарынын талазы-биле өске-даа тодаргай хемчеглерни айткан. Ол хемчеглерни чедишкенинги күөседир — көдээ ажил-агыйн бүгү ажил-ишчилерин алдарыг хөргө. Анаа партия болгаш совет органныр бүгү хемчеглерин дузаламчызын көргүзөр журулуг. Колхозтарнын организас, ажил-агыйн быжыдарынын үндэзини, эш Сталинга чоруткан чагаанда алган хүлээлгелерни чедишкенинги күөседириниң үндө кончуг өзөр, колхозтарнын болгаш ини мында болур.

Машина тудугжулары улуг тудугларга

Аар машина тудуунуң Министриниң оралакчызы эш В. Н. Яковлев биле беседа

Аар машина тудуунуң Министрствозунуң заводтары коммунизминиң улуг тудугларынга чыгыларны бүдүрүп бээриниң чыл планын хуусаазынын бетинде күөсеткинер. Волга-Доннуң суднолар чорукчу каналынын, Куйбышевтин, Сталинградтын болгаш Каховканың ГЭС-териниң тудуг шөддерине янзы-бүрү машиналары, улуг күштүг механизмнери, көдүрер-сөөртүр херекселдерни чоруткулаан.

Волга-Доннуң болгаш Куйбышевтин гидроэлектростанциязын тудугжулары үш кубометр ишкир, электри күжү-биле шимчээр экскаваторларны он-ону-биле хүлээл алганнар. Оларның бирээзи-ле бир шақтың ишинде 450 кубометр довракты касып, аштаар. Ындыг чус машиналар 130 муң кижилерни орунунга ажилдаар. Волга-Дон каналынын унарнаында боду чоруур «ЭШ-14-65» деп канчаар-даа аажок улуг күштүг, чер казар машиналар ажилдап турар. Ол хире улуг машинаны ажилдаар черинге чедир сөөртүргө демир-оруктуң үлүг составы хергелитинген. Оон ускуулунга бир автомобиль хос кире бээр. Ол машина 10 муң хире кижилерни орунунга чааскаан ажилдаар күштүг.

Уралмашзаводтун коллективни оон-даа артык улуг күштүг болгаш сайзыраңгай машиналарны тургузуп турарлар. Ам ук заводта алды дугаар боду шимчээр экскаваторну дозуп турар. Бир эвес баштайгы ийи экскаваторларны ускуулдарын ишкери 14—14 кубометр болгаш сывынын узуну 65 метр турган, а оон дараазында кылып үндүргөн экскаваторларын ускуулдарын ишкери 10 кубометр болгаш сывынын узуну 75 метр турган.

Ам кылып турар алды дугаар экскаваторун ускуулунун ишкери 14 кубометр болгаш сывынын узуну 75 метр болур. Ол заводта оон ангыда харугда 18 кубометр довракты үзүп аптар болгаш ускуулунун сывынын узуну 75 метр хемчээлгич чаа машинаның төлөвиленин тургузуп турар.

Ленинградтын Сталин аттыг демир заводунун ажилдакчылары социализмни хүлээлгелерин база-ла

чедишкенинги күөсеткинер. Олар Цимлянскиин гидроэлектростанциязын бээр-биле кылып турган үш турбиналары хуусаазынын бетинде бүрүн доосканнар. Ол заводтун инженерлери станцияны хан-ыладарын бир метрге кызыраңын аргазын база тыпканнар.

Улуг тудугларже чорудуп турар көдүрер-сөөртүр агрегаттар техника талазы-биле улуг сонургалдыг болуп турар. Цимлянскиин электростанциязын болгаш Волга-Дон каналдын тудуг шөддеринде харугда 40 болгаш 75 тоннаы көдүрүп краннары тургускулаан болгаш оң черлерде үш болгаш он тоннаы көдүрер порталдыг краннар база бар. Оон ангыда Волга-Доннуң тудугжуларыне бирээзи-ле 150 тонна аар чүүлү көдүрер ийи краннары база чоруткан. Ол краннарын дузазы-биле ам үеде улуг ажилдарны бүдүрүп турар.

Волганы Дон-биле катыштырып турар чаа суг магистральнин шлюзтери, башкылары, ажилчынары улус судтарынын соңгулдаларынын Дүрүмунуң дугайында чоокта чаа болган беседаны улуг сонургал-биле дыннааннар.

Башкы училищенин башкызы эш Уроков совет судтун эртип келген оруктарынын, оон составынга кандидаттары канчаар депшидери, Бадыйашкын бээрн дыннакчыларга кончуг биддинги-биле таныштырган. Ол ышакш Кызыл хоорайда сонгулда пункттарын тургузар дугайында хоорай Советиниң күө-

сединин хемчээли 9—10 метр. А кажан суг ажилдап тургуйту таварты эртип турган үезинде 2500 тонна чижектиг күш-биле басып эртер. 500 тоннаы көдүрер канчаар-даа аажок улуг краннары кылып үндүрде инженерлер болгаш станозчулар улуг ажилдарны кылырлар.

(СЭТА).

КО ИХОЗТА ЧАА ТУДУШКУННАР

АНДИЖАН. Областың колхозтары бүдүрүлгө бажынарын тудуп тургузари-биле чергелештир киш-дактарны калбартырынга болгаш сайзырадып чаагайжыдарына хөй туньүг хөргөтени чарыгдал турар.

Андижан районун Сталин аттыг болгаш Дзержинский аттыг ийи миллионерки колхозтарын туруп турар теңсекээринде Яр-Баши деп колхоз сурунда тайбын деп адаан чаа кү-

думчу тургустунган. Алтын-Куль районда Калинин аттыг болгаш Хаджабад районда Карл Маркс аттыг болгаш өске-даа колхозтарын киш-дактары чаа бажынар-биле долдуруп, каастатынган. Бузоло районун Ферган чавызында чоокта чаа тургустунган сурун хевир идуу-биле чарыгынган. Чүгле Сталин аттыг колхозта чаа 60 бажынарнын тудуу дооступ турар.

(СЭТА).

Улус судтарынын соңгулдаларына чедишкенинги белеткенир Кандидаттарны регистрастан турар

Москваның районнарында улус судтарынын составына кандидаттары регистрастаары доозулган. Бүгү регистрастаннары бүдүрүлгелерге, албай черлеринге, хөй-ниити организацияларынга болгаш култура ниитилелдеринге болган хуралдарга ажилчылар болгаш албай хаакчытар депшиткен. Оларның кандидатуразын ажилчы чоннарын төлээлекчилериниң округ хуралына база чугаалажып көргөн. Ажилчы чоннарын депутаттарынын Пролетарский район Советиниң күөсекчи комитеди улус шиттекчииниң кандидатынга мотоцикл заводунун техниктиг контролдин мастери П. М. Федоровту регистрастан. Ол, коллективке улуу-биле хундүктөдип турар. Эш Федоров—завод комитеди-

ниниң кежигүү, өөредилгеге хөй ышакты үндүрүп турар. Эш Федоров—юрис школаның үшкү курзунун студенти.

Куйбышевский районунда улус шиттекчииниң кандидатыга машина тудуунуң заводунун механиги М. Е. Уваровны регистрастан. Ол марксизм-ленинизмниң кежээки университетинде чедишкенин-биле өөринип турар.

Совет районун ажилчы чоннарын депшиткен улус шиттекчилериниң кандидаттарын аразында Адочурттуң Улуг дайынын киржикчи В. С. Марков бар. Ол бо чыл Москваның юрис институтун дозар. Эш Марков район Советиниң депутаты. Моон мурнунда ол улус төлээлекчиинге сонгутурган.

Кызылдың башкы училищезинде

Улус судтарынын соңгулдаларына белетке ажилчы Кызылдың башкы училищенинги коллективинде эки чоруп турар. Училищенин студенттери, башкылары, ажилчынары улус судтарынын соңгулдаларынын Дүрүмунуң дугайында чоокта чаа болган беседаны улуг сонургал-биле дыннааннар.

Башкы училищенинги башкызы эш Уроков совет судтун эртип келген оруктарынын, оон составынга кандидаттары канчаар депшидери, Бадыйашкын бээрн дыннакчыларга кончуг биддинги-биле таныштырган. Ол ышакш Кызыл хоорайда сонгулда пункттарын тургузар дугайында хоорай Советиниң күө-

комунун шиттирин олуршканынга таныштырып берген.

Беседга олуршканын талазындан салдынган айтырылгарга эш Уроков долу болгаш тодаргай харыяларны берген. Башкы училищезинде партия болгаш комсомол организациялары боттарынын агитаторларын томуйлап эгелгез. Олар ам чоокку хунер иштинде ажилдап эгелээрлер. Ол агитаторлар «РСФСР-нин улус судтарынын соңгулдаларын дугайында Дүрүм» болгаш А. П. Бериянын Москва хоорай Советиниң байырыг хуралына ноябрь 6-да кылган илеткенин дугайында беседаларны чоңга кылырлар.

Соңгулдаларга бистин белеткелуви

Бо чылдын декабрь 16-да болуп улус судтарынын соңгулдаларына чедишкенинги ужуражар дээр Кызыл көдээ районун партия, совет органныр ажилдап турарлар.

«РСФСР-нин улус судтарынын соңгулдаларын дугайында Дүрүм» өзугаар район девискээринде 10 сонгулда пункттарын тургускан болгаш райкукомун тусгай төлээлери ында ажилдап эгелгезинер.

Улус шиттекчиинге болгаш улус төлээлеринге кандидаттар кылдыр районун мурунак ажилчынарын, колхозчуларын депшиткенир. Элеге аскында хөмүр даш шахтазын коллектив районун улус шиттекчииниң кандидатын Навоисибирскииниң юрис школанында өөринип турар Геннадий Петрович Сваровскийни депшидере районун бүгү сонгуччулары ол саналды чангыс эп-сеткилдиг дептик турарлар.

Улус шиттекчилериниң кандидаттарына 60 кижини депшиткен, олар-

нын аразында районун «Победа» колхозтун хой кадарчызы Э. Дүктүруг, Сесерлиде «Баян-Хем» колхозтун мурунакчызы Чооду Саана, Элеге аскында хөмүр даш шахтазын даг мастери М. Б. Измистьев болгаш өскелер-даа бар.

Соңгучуларын ортузунга агит ажилынын шынарын бедидеер сорулга-биле ВКП(б) райкомунун талазындан агитаторларын болгаш агитколлективтериниң удуртукчуларынын семинарларын эртирип турар. ВКП(б) райкомунун секретарьлери эш Еназк чоокта чаа «Черби» болгаш Чкалов аттыг колхозтарда агитаторларны, а эш Чаксын «Бай-булун колхозтун болгаш Элеге аскында хөмүр даш шахтазында агитаторларын семинарларын тус-тус эртирилгез. Ноябрьн 22-де районда бүгү агитколлективтерин эргелекчилерини семинарын район төвүнге эртирген.

ОБЛКУСКОМДА

Областа спорт ажылынын дугайында

Ажилчы чоннар депутаттарынын Тыва область Советиниң күөккөому спорттун чайгы сезонунун эрткен түнелдериниң болгаш кышкы сезонда сорулгаларын дугайында айтырыгы чоокта чаа чугаалашкыш, спорттун 1951 чылдагы чайгы сезону багай түнелде эрткенин демделгези.

Күш-культура болгаш спорт херектериниң область, хоорай болгаш район комитеттери 1951 чылдын спорт талазы-биле массалыг хемчеглерини календарин күөсптээр. Спорт календарин өзугаар чорудар журулуг 47 хемчеглерден чүгле 14 хемчеглерни чайгы үеде чоруткан. Районнарда болгаш область төвүнге чоруткан спорт маргылдаалары организас болгаш спорт-техниказын талазы-биле кончуг куду деннеде эрткен, ол болза, хоорай болгаш көдээ чурттакчыларын аразында, школаларда болгаш өөредилге черлеринде үргүлчүлүг спорт өөредилгенин чок болуп турарында. Спорт календаринде көрдүнгөн күш-ажылга болгаш күрүнө камгалалынга белден бол (ГТО) деп демдектик хөй янзы маргылдааларын талазы-биле районнарын болгаш областны бир дугаар чери дээр, мотоцикл, чада-терге база аът спортунуң талазы-биле районнарын болгаш областны бир дугаар чери дээр база чамдык өске-даа маргылдааларны чорутпай барган.

Күш-культура болгаш спорт херектериниң комитеттери, эки туранын спорт ниитилелери спортту массалыг болдулары дээр, эр, хө-

рзөжөн спортчуларын спортчу мергежилни беддери дээр эбүлүг демселди чорутпай турган болгаш ам-даа чоруптайн турар. Күш-культураны область, хирей, рай-кумитеттериниң чанында-даа, күш-культураны кудук коллективтериниң чанында-даа спорттун янзы-бүрү секцияларын организастаан, эң эки спортчуларын, эштикчилерин, баскетболчуларын, волейболчуларын, адыкжыларын болгаш өскелерин-даа өөредилге мергежилни организастаан. Область, хоорай болгаш район комитеттери күш-культура каадырларын белеткээрин шуут чорутпааннар, оон түнелде спорттун чайгы хевирлериниң талазы-биле чангыс-даа инструктор өөринтээр.

Күш-культураны болгаш спорт херектериниң область комитетиниң болгаш эш Момбужайнын талазындан чогуур удуртулга, шуудуруу ажил, дынаыг негелде чок болганынын түнелдеде күш-культураны сайзырадырын 1951 чылдагы планын хоорком, райкомнар болгаш эки туранын спорт ниитилелериниң айларын дургузунда чүгле 11 хуу күөсеткенир.

Күш-культура болгаш спорт херектериниң комитеттери Заза кытыра спорт ниитилелериниң чөвүлелери 1951—1952 чылдарын кышкы спорт сезонунга кончуг багай белеткенип турарлар. Өөредилге белеткенип чылдалары чорудуп тургаш бүгү областта чүгле 25 инструктору белеткээр. Кышкы каток, трамплинер кылырчыч,

хаактын болгаш конькиларын баазаларын тургузарыне область амаг чедир чангыс-даа район белеткек ажилдарын кылбаан. Күш-культураны болгаш спорттун кандыг-даа пропагандазын чорутпай турар. Областың садыг кылдын болгаш облпортбесоюз областың күш-культуруларын болгаш күш-культура организацияларын спорттун кышкы херекселери (хаак, конькилер, хаак, коньки костюмнери)-биле хандырар дугайында чогуур хемчег албайн турарлар. Амгы үеде садыг организацияларын баазаларында чангыс-даа эш хаак чок.

Күш-культураны обком, эш Момбужай областың күш-культура организацияларын кышкы сезон белеткенип удуртундан чайлай берген болгаш харын-даа ол белеткеди үзеринге чедирген. 1951—1952 чылдарын кышкында чорудар күш-культура хемчеглериниң планы амаг чедир бадыйланмаан болган.

Оон ынай ортумак болгаш чедиң школаларын чанынга спорт шөдлери организастаар талазы-биле улус өөредилгенинги область, хоорай болгаш район килдистери амаг чедир хемчег албайн турарын Заза ажилчы чоннар депутаттарынын хоорайлар болгаш районнар күөккөомнары күш-культура комитеттеринге практиктиг дуза көргүспей турарын облкууском чепсеп деп санаан.

Устунде четпестерни чоокку үеде уузуткан, партия болгаш чазактын чурттуң күш-культуржуларынын мурнунга салган сорулгаларын куу-

седин дугайында бүгү хемчеглерин алырын күш-культура болгаш спорт хөргөзүн область комитетинге обл-күүском дааскан. Ол сорулганы күөседир-биле 1951—1952 чылдарын кышкында чорудар күш-культура хемчеглериниң планын чогааткан чоокку үеде бадыйлар. Ол планга Шагаан-Арыг, Чалаана, Туран дээр ышакш хоорайларга болгаш Бай-Хаак, Сарыг-Сеп, Кызыл-Мажалык суурларга күш-культураны массалыг хемчеглерин чорудары планнаар. Бо чылдын декабрь 1-ге чедир Каа-Хем, Танды, Би-Хем, Улай-Хем болгаш Чөөн-Хемчик районнарда 50-ден эвээр эвес эш хаактарлыг болгаш 30-ден эвээр эвес эш конькилерлиг хаак-коньки баазаларын дерип тургузар.

Декабрь 1-ге чедир областың магазиннерине 5 муң иштен эвээр эвес хаактарын, 2 муң иштен эвээр эвес конькилерин болгаш оларнын костюмнерин сөөртүп эккеп салдылар областың садыг кылдынын эргелекчи эш Сапронов болгаш облпортбесоюз даргазы эш Кошкаров олгарга облкууском дааскан.

Спорттун кышкы сезону декабрьн 9-та массалыг спорт байырлары-биле аждарын районнар күөккөомнарынга, күш-культураны комитеттеринге дааскан, база күш-культура, спорт ажилдарын моон сонгаар сайзырадырине уланган дыкка хөй тодаргай хемчеглерни облкуускомун шиттиринде айткан.

ПАРТИЙНИ АМЫДЫРАЛ

Райкомнун дузазы негетинип турар

«Кызыл партизан» колхоз Тывада бир улуг катышкан ажил-агый че-ри болур. Ол колхозта 5 муң баш хире мыйыстыг боа мал, 2194 га тараа шөлү, үш чүк машиналары, ийн дээрбе, электростанция, локомо-иль болгаш өске-даа чүүлдер бар. Бодунуң туруп келген 10 чылынын дургузунда чүгле артельдин иштинге эвес, харын Танды районга болгаш обласка алдарлыг тараачын, малчын болгаш механизаторжу эки каадырлары колхоз өстүргөн.

Бодунуң хураалында 20 коммунистерни катыштырып турар район-даа база бир улуг партия организа-циязы ол көдээ ажил-агый артелине де ажалдап турар. Ында 38 комсо-молчулар базз бар. Ол болза, арте-льди организас, ажил-агый талазы-биле быжылгаарынн херээнге улуг саядлары көргүзүрүнге, чер ажил-агыйын, мал ажал-агыйын чедиши-киннин-биле хөгжүдүрүнче көдээ суурнуң ажил-ишчилерин мобилизастаарынга, артедьди хөй адырлыг ажил-агый кылдыр сайзырадырынга четчир күш болур ужурулу.

Ынчалза-даа, ол черек кырын-да болдунмай турар. Чоокта чаа бооп эрткен партия хуралынга партия бю-роозунун болгаш оон секретари эш Момбай-оолдун ажил чорудулгазында бар турар четпестерин болгаш частыргыларны коммунистер чангыс ап-сеткил-биле айтып демгелзээр. Артедь ажил-агый даалгаларын ба-гай күүседип турар. Хөй тараа ам-даа бастырылман, тараачын күс-кү ажаап алышкыны улуг озал-лаашкын-биле доозулган, мал чеди-белеткээринн планын чүглө 57 хуу күүсетинин болгаш мал кажаалары кышка белеткенмиз.

Хуралда санал берген эш Дөнгү-рак — Бистиң партия организа-циястың багай ажилы чүндү-даа му-рнунда партия бюрозунун маасса-биле доктаамал болгаш быжык харылза-ны тутайн турары-биле табыл-латтар. Оон секретари эш Момбай-оол бригадаларга конугу хонар Га-рып, буттуг удуртулганы анаа чуга-лар-биле солуп турарында колхоз-та херектин эзулуг байдалын бил-бейн турар — деп чугаалаан.

Коммунистер эш Котовишников бо-дууну саналынга — артедьдиң баш-таар черинин ажил-агыйжы ажил-чорудулганын хынаар талазы-биле ВКП(б) Уставын берип турар эге-лерин партия организаациясула ажаылган турар. Күрүнеңин болгаш партияның сагылга-чурумун ха-жы-дып турар коммунистер-биле партия организаациязы эптежинип турар бол-гаш бодунуң шитпирлеринин база партияның үстүкү органнырнын шитпирлеринин күүселдезинин хы-наладзы бисте шүүчү чок. Шүгүм-чү-лел болгаш бот-шүгүмчүлө «менээ дегбе, мен сенээ дегбээйи» дээр принципти эзунар чорутунуп ту-рар — деп чугаалаан.

Коммунистерин болгаш комсомол-чуларны кижиңиздер ажилче партия организаациязы эвээш кичээңгей сал-ып турар. «ВКП(б) төөгүзүңүң до-чу куруву» өөренип болгашым док-гаш политшколаларын дыйнакчыла-рын шилин таарыштырарда оларнын

ниити белеткелдерин өөренип көр-бөз болгаш оларнын ажилын хына-вайн турар. Чамдык дыйнакчылар-нын өөредилге шагын үзүп, азы анза белеткел чок кээп турары-биле пар-тия чырыдышкынын өөредилге-лери үргүлчү үстүп турар.

Партия организаациязы коммуни-стеринн идепкейин бедидиринге пар-тия даалгаларын кошкок ажаылган турар. Кудрашев, Толчунмаа, Бо-йду, Носков ышкаш коммунистерде партия даалгалары шуут чок. Пар-тия даалгаларын ак-сеткилди-биле күүсетпейн, партияның хөй-ниитинин ажилдарына сула киржиңип турар болгаш бодунуң ажил муракчы ролон көргүспейн турар коммунистерин болгаш кандидаттары эш Момбай-оол шуут хынавайн турар.

Колхоз бухгалтери, коммунист эш Логачева хана солунуң редактор-лаарын партия организаациязы даас-кын. Логачев ол күндүлүг хүлээлге-зин багай күүседип турар. Хана со-лунуң чүк эгезинден бээр чүглө 4 улаа үндүргөн. Бюро кежигүнү эш Дөнгүрак партия ажилынга багай киржиңип турар. Ол бодунун баштап турары хову бригаданың чангыс-даа беседэ кылды бербээн, партия-рога азы партия хуралында чангыс айтырыг-даа белеткөөзүн. Организа-циянын оон өске кежигүнери беэа партия даалгаларын багай күүседип турар. Харын партибуру-даа, оон секретари эш Момбай-оол-даа пар-тия мурунда хүлээлгелерин ак-сет-килди күүсеткен турарын, партия организаациязынын шитпирлеринн шыңчызы-биле күүселдин коммуни-стерден негевейн турар. Колхозчулар-нын мурунда болуңду алдар-алдын шагда-ла чидирген колхоз даргазы коммунист эш Рудинин улөгөр чок чоруунуң дугайында айтыргы эш Момбай-оол партия хуралынга тур-гуспайн турар.

Организаациянын аньяк коммуни-стер-биле болгаш партия кежигүнү эвес активтер-биле кандыг-даа ажил кылбайн турар дугайында ол хура-ла коммунистер партибурунуң чиди-биле шүгүмчүлээр. 1943 чылдан бээр партияга кандидат тракторист эш Лысов-биле партия организа-циязына санал кылбайн, партия даалгаларын бербейн турарын-дан партия организаациязының ажи-лынга ол багай киржиңип турар.

Ол колхозта область Совединин депутаты, алдарлыг калдары эш Ноокай болгаш Тывада алдарлыг, Ленин орден шаңналдыг, тракторист эш Белозеров олар чурттап, ажил-дап турарлар. Ол колхозтун 20 ки-жиңи чазактын шаңналдары-биле шаңнаткан. Кижип бодаарга мында партия организаациязы ол кайгам-чык кижилерин бодунуң быжык че-ленгизип кылгып ал, оларны хөй-ни-тиния ажилдарына идепкейли-биле кириштирип, оларны дамчытыр колхоз бодунуң саядырын күш-тедирер ужурулу чүве-дир, ол база болдунмайн турар.

Колхозка ажык партиягы хуралды кажан кылганын колхозчулар беэин билбейн турар. Тараа ажаап алыш-кынының изиг-түлүк үези болур ав-

густ айда партия организаациязынын болгаш колхозтун ажилдарынын эн-чугула айтыргыларын шитпирлээр ужурулу боттарынын хуралын ком-мунистер кылбаан.

Партия организаациязынын багай ажилынын чылдаганы болза, оон секретари бодунга онаашкан херекке харысалгалымын чидирип, ниити күшке дайнамйп турганында.

Кажан коммунистер эш Момбай-оолду партия бюрозунун секретарин-ге сонуп турар, ол херекти изини-биле холга ап, бедик идегелди хандырып шыдаар деп санап турган. Ынчалза-даа, ол болдунмайн барган. Партия организаациязынын ажил-чорудулга-зынын үндезининге өтөт-сонгулла-лыг хуралдын шитпирин болгаш коммунистеринн шүгүмчүлөл санал-дарын салырынн орунунга, эш Мом-бай-оол кижип шыдажыр аргажок шүшпек чоруун көргүскен; комму-нистеринн шүгүмчүлелдерин тооп үнелеп көрбөй турган, а хуралдар-нын шитпирлерин беэин номчул та-нышпайн, ол шитпирлерин күүседип талазы-биле толаргай хемчеглерин планнап кылбайн келген. Мычанга-ш, өтөт сонгулдаалыг хуралдын сонда партия организаациязынын болгаш артедьдин ажилынга кандыг-даа экижилге болбайн бартамы эл-депиг айтырыг эвес болуп турар.

Партия хуралдарынын болгаш партибурунун хуралдарынын прото-колдарын харысалга чок кылдып-пар болгаш оларны эмге-секселеп көктөвейн турар. Партия организа-циязынын ажилдарын багай планнап турар болгаш план күүселдези дээш демиселди чорутпайн турар. Кежигүн дадырын чогору өйдүнө хабыр-байн, оон ведомозун арыг-шевер эвес кылдып турар болгаш кежигүн дадырынн төлөвиринин талазы-биле өтөткү райкомче чорударын саадалып турар.

Бедик дүжүт дээш, продуктулук мал ажил-агыйн сайзырадыр дээш демиселди күштелдиреринче колхоз-тун ажил-ишчилерин кыйгырып ту-рар лозуннар, хөдөйлешкенин көс-кү агитация колхозта чок.

Артедьдин ажил-агыйнын чору-дуганын контролдулар эргени пар-тия организаациязы ажаылгавайн ту-рар. Эрткен үенин дургузунда ар-тедьдин ажил-агыйжы ажил-чору-дуганын дугайында чангыс-даа айтыргы партия бюрозунга бол-гаш партия хуралынга чугаалажып шитпирлөөзүн.

«Кызыл партизан» колхозта пар-тия организаациязынын багай ажил-дап турарынын дугайында биче эвес буруу ВКП(б)-нин Танды райкому-га база онаажып турар. Райкомун ажилдакчылары колхозтарга барып турза-даа, олар артедьдин ажил-агый амьдларында чангыс талапал хандыкаш, партия организаациязынын ажилынын узтканын ханзы-биле со-нуурап көрбөй, оон четпестерин илередип, ону чок кылып талазы-биле практиктик дузаы көргүспейн ту-рарлар. Байдал болза, мында ажил-ды үндезини-биле экижидерин рай-комдан негеп турар.

В. ТКАЧЕВ.

Партия, совет активтеринин ажилга харысалганын хүн-буру дыңзыдар

Большевиктер партиязы болза, коммунистерин бодунуң каалыра-рын күрүнеңин сагылга-чурумун шыңгы сагырынга, ажилды күү-селдезинге негелдеп болур чорукка кижиңизип турар.

Районнуң ажил-агыйн, культу-тургузушкунун удуртуруга партия болгаш совет органнырнын удурт-кучу ролун бедидер улуг ужуру-дузалаг болур. Ынчалза-даа, партия болгаш совет активтеринн кижиңиздер ажилга оларнын удурткучу ролун, харысалгалыг чорун улугтары талазы-биле ВКП(б) Тес-Хем райко-муу четпес сагыш салып турар. ВКП(б) Тес-Хем райкомунун сек-ретари эш Чуглуур, райкүүкомнун дар-газынын оралакчызы эш Чамабид олар партия организаациязынын бол-гаш Советтеринн удурткучу каадыр-ларынын бүгү талагын кижиңизиле-гинче кошкок кичээңгей салып тур-ганынын түнелинде, чамдык ажил-дакчылар боттарынын ажилында эки түнелдерин көргүспейн турар. Рай-поу даргазы эш Норбу, райзо электел-чизи эш Биче-оол, райсаң килдизи-нин эргелекчизи эш Сыдам-оол олар боттарынын удурткучу хүлээлге-лерин четпес күүседип, районнуң улус ажил-агыйн дүрген хөгжүдөр чо-рукка кошкок киржиңип турарлар.

ВКП(б) райкому, райкүүком ор-ганизаацияды дийг удуртулганын каи-делержи ужурутулга-биле солуп, хөй саынгы, мычалза-даа эвээш түнел-диг шитпирлер, доктаалдар үндүр-ер-биле кызмагарлатынп турарлар.

Удурткучу ажилдакчылардан Большевикчи негелде кошкок болгаш

үндүрген шитпирлерини күүсел-дезин хыналдазы барык чок чыгыс болуп турарында ВКП(б) райком-ун болгаш райкүүкомнун доктаал, шитпирлерин күүселдерин хары-салга чок болур, партияын сагылга-чурумун сагыш көрбөс чоруктар рай-онун чамдык удурткучу ажилдак-чыларында бар болуп турар.

Районнуң колхозтарыга шеф ду-заламы чедирин-биле ВКП(б) райкомунун бюрозун 1951 чылын февраль айда доктаал үндүргеш, оон күүселдезин организасываан.

СССР-нин Министрлер Чөвүлели-нин доктаалына үндээлээш, рай-күүком болза, 1951 чылдын күсүк дүжүт ажаап алышкынынга район төвүнүн албан хаакчытарын кол-хозтарже, дүжүт ажаап алышкы-нынче мобилизастаар деп шитпир-үндүргөн. Ынчалза-даа, ол шитпир-ини күүселдези амьдралга эки Ботанмаан. Чамдык организация-ларын удурткучулары, чижээ, Ким-оол, О. Даваа, Киров олар шитпир-ин күүселдеринин организастыг ажилдарын чорутпайн барганнар. Ол чорук болза, бодунуң үндүргөн шитпирлерин райкомун болгаш райкүүкомнун талазында хары-салга чок кылдыр көөр чоруу-биле тайылбырлатынар.

Совет органнырнын удурткучу каадырларын кижиңиздер ажилга кошкок кичээңгей салыр, оларнын амьдырал байдалын сонуптурган көр-бөс, каадырлардан ажил-агыйын талазы-биле большевикчи негелде-чок, а харын оларнын ажилды кол-заарлаар болгаш ажилга албадап ду-

жаар хевиринн аргаларын ажаыла-рын колдадыр чорук ВКП(б) Тес-Хем райкомунун секретари эш Чу-глуурнуң ажилынын практикасында бар болуп турар. Партия ажилынга административтиг арга идиг бербес, а харын ажилга шаптыктыг прак-тика болур.

Каадырларын бузурелдиге-биле кижиңиздер ажилга кошкок сагыш-салып турарында болгаш олардан хамаарышкан ажилынын талазы-биле партиягы негелде чогуңдан чам-дык кижилер партиянын болгаш кү-рүнеңин сагылга-чурумун үрөп, бо-дунуң хүлээлгелиг ажилын ак-сет-килди күүспес чоруктар районда бар. Чижээ, районнуң белеткей кон-торазынын директору турган эш Намчар, районнуң садыг килдизинн эргелекчизи турган эш Хаёжок, рай-онун көдээ ажил-агый килдизинн кол зоотехники турган эш Сайно партиянын болгаш күрүнеңин иде-гелин күүседип шыдавайн, ажил-да-рында дүжүрткенер.

Большевикчи удуртулганын уран-аргазын дүрген шийгээдиң ажилла-ры, марксизм-ленинизмни теориязы-биле каадырларын чепселээр, ор-ганизаастыг ажилдын практикасында оларын хүн-буруде өөредери, ботта-рынын хамаарышкан ажилдарына каадырларын харысалгалын улга-тырары, оларнын ажилынга прак-тиктик дузаламчыны көргүзерин күштелдирер ВКП(б) Тес-Хем рай-комундан болгаш райкүүкомдан шыңгы негетинип турар.

М. СЕРЕН-ДОРЖУ.

Триест дугайында айтырыг талазы-биле АКШ-тын, Великобританияның болгаш Францияның чазактарынга Совет Чазактын нотады

СССР-нин Даштыкы Херектер Ми-нистеринн оралакчызы А. А. Громы-ко Триестин хостуг девискээринн дугайында айтырыг талазы-биле но-ганы Великобританияның элчини дээрги Гаскойна, Францияның э-лчини дээрги Шатенбога болгаш АКШ-тын херектеринге бузуреткен дээрги Камминге бо чылдың ноябрь 17-ле хүлээди берген.

АКШ-тын чазанга нотаның бижме-ли моон адаанда: «Амгы үеде АКШ-тын, Великобри-танияның болгаш Францияның ча-зактарынын киржилгези-биле Италия болгаш Югославиянын аразынга Триестин хостуг девискээринн хуваа-жырын белеткеп турар деп барын-талак күрүнеринн тускай төлээ-лекчилеринн делегелдерин төлөгү үеде элээн хөй чурттарын парла-галарынга бижээш.

Анаа холбаштыр Совет Чазак моон адаанда чүүлдерин делегээр чыгула деп санап тур:

Триестин хостуг девискээринн үдөжир дугайында АКШ-тын, Вели-кобританияның болгаш Францияның чазактарынын сүлээзи болза, Ита-лия-биле тайбын керээни үрээт по-литиканы үргүлчүлээни болуп турар. Ол чазактар ыдыг политиканы ол керээ күштүг болгандан бээр дөрт чыл дургузунда ботандырып турар.

Триестин хостуг девискээринн ха-маарышпас, боо-чепсээ дүжүртүнген турар болгаш Триестин чоңунга де-вискээринн конституцияын хүлээп албаан ужурунда Триестин чоңу бо-дунун девискээринн башкарарына киржилге чок болуп турар. Боттарынн эжелел зоналарында өлүркүчү болгаш полинейжи калыг дошкун чоруктун корум-чурумун тургускан англи-америк болгаш югослав шери-г эрге-чагыргалары амгы үеде ке-дир девискээринн дүрүм чок өзү-биле башкарып турар. Триестин хостуг девискээринн доктаамал үндезин хоойлузунда көрдүнген кижиңиз эргеле-рин болгаш кол-кол хосталганы: а) англи-америк шериглеринн эжелел зонасында-даа, б) югослав шериглеринн эжелел зонасында-даа каржызы-биле үрөп турар. Триесте Боттарынын чаштынар черин тыпкан фашистид идегеттер, оон иштинде немец фашистер бүрүн хосталганы ажаылган, боттарынын антидемократ-тыг ажил-чорудулганын ужуру дүрүм чок чорудуп турар демократтыг ор-ганизаацияларны болгаш демократ-тыг ажилдакчыларын мында кадымы-биле шаажылап истеп суруп турар.

АКШ-тын болгаш Великобританияның чазактары оларнын агресци планнарына чугула ролдыг болуп турар боттарынын шериг болгаш шери-г-далай баазалары кылдыр Триест районун хууддураарыга Триестин хостуг девискээринн дүрүм чок эжелелин ажаылган турарлар. Триест районуна Австриянын болгаш Югославиянын оруктарын харыл-заштырып турар стратегтиг оруктарын тудуушкунун чорудуп, шериг аэродромдарынын, складтарынын, казармаларынын тудуун калбарып, улуг-улуг танка болгаш ужар-чуул катжыгышкынарнын киржилгези-биле шеригни калбак маңеерларын чорудуп турар. Хөй сангы англи болгаш америк шериг суднолары Триест портунда үргүлчү туруп турар. Триестин хостуг девискээринн бүгү экономунг амьдыралы Атлан-тика Заоңунун агресци сорудгалары-нын талазы-биле эжелел эрге-ча-гыргаларыга чагырткан хостуг де-вискээринн экономиказы нитизин-би-ле буурашкынын байдальдында тур-да чүглө шериг бодурулгези-биле болгаш эжелел шериглеринн ханды-ры-биле холбашкан үлетип боду-рулге бүрүн күчүлүг ажилдап турар.

Триестин хостуг девискээринн дугайында Италия биле тайбын керээ-нин доктаалын күүсетээринн дугайында харысалга оларга онаажы турарын Совет Чазак 1950 чыл-дын апрель 20-де болгаш июль 8-те бодунуң ноталары биле АКШ-тын чазанга, ол ышкаш Великобританияның болгаш Францияның чазак-тарынга сагындырган. Ындыг болза-даа, Триесте байдал өскөрйлбээни фактылар көргүзүп турар. Ол ха-маан чок, Италия болгаш Югосла-

вениянын аразынга Триестин хостуг девискээринн үдээрн белеткевишаан, АКШ-тын, Великобританияның бол-гаш Францияның чазактары оон-би-ле тайбын керээ эзунар оларнын алган хүлээлгелеринге дүшпөс чаа базымнары кылдып турарлар.

Амгы үеде итали болгаш югослав чазактарынн киржилгези-биле АКШ-тын, Великобританияның болгаш Францияның чазактарынын белеткеп турары Италия болгаш Югославия-нын аразыга Триестин хостуг де-вискээринн хуваалдачы болза, Со-вет-атлантика Эвилелинин дайын та-лазы-биле планнарыга Триестин хостуг девискээринн кижип болгаш материалдыг куравыларынн шийг-гээди алыр, Триест районуна АКШ-тын болгаш Великобританияның доктаамал шериг болгаш шери-г-далай баазалары шынардыг быжыг-лаар сорулгалыг болуп турар. Три-естин хостуг девискээринн хувааты-нып, шак ындагы планын бар бо-луп турарынын дугайын айткан чурттарын элээн хөй тускай төлээ-лекчилер дыйнадып херетилеп ту-рар. Чижээ, Триест дугайында айты-рыг «Барын чүктүң камгалады» деп адатынып турар сорудга таарыш-тыр шитпирлетинер ужурулу» деп Италиянын премьер-министри дээрги Де Гаспери бо чылдын ноябрь 5-те парламенттинге делегээш. Триестин хостуг девискээринн хуваалдазын америк генерал Эйзенгауэрнин ко-мандалынын адаанда туруп турар Атлантика болуңун катышкан чеп-сеткиг күштеринин «Муруну чүкте флаңганы» быжылгаар сорудгалар-биле шуут холбаштырып турары парлаганын дыйнадылганында толаргай болуп турар. Өске-даа мыдыг таварылгаларда ышкаш бо таварыл-гада камгалап дээш чылдакты чүглө АКШ-тын, Великобританиянын бол-гаш Франциянын чазактарынын аг-ресци планнарын чажырып чаап кааптар дээш кылдып турар.

Триестин хостуг девискээринн ху-ваажыры Европага тайбын бол-гаш ажил чок чорукту дединринн сорудгалары-биле дүшпөс болгаш Триестин хостуг девискээринн док-таамал үндезин хоойлузунда көрдү-нген демократтыг эргелерин оон ажаылгаар аргаларын чок кыл-башаан, ол девискээринн чоңунуң эрге-ажыктарына удуу болуп турар. Ол девискээринн хуваажыры болза, Европаның ол районуга чүглө чаа нарындыашкыны болдулар чүге дээрге, ында хувааланын план-нары Европага тайбын быжыг-лаарынын сорудгалары-биле бичи-даа демейлээр чүвези чок эрге-ажыктарга албадаттырган.

АКШ-тын, Великобританиянын болгаш Франциянын чазактарына Триестин хостуг девискээринн тала-зы-биле боттарынын хүлээлгелерин күүселдеринге Совет Чазак үстү-дө чүдүлерин баримдалааш Зада катап негеп тур. Аймыл чок чорук-тун Чөвүлели девискээринн ишти-ден бүгү-ле даштыкы шериглерин үндүрүп, база Триесте дүрүм чок өзү-биле тургустунган англи-америк шериг болгаш шери-г-далай баазаларын узуткавышаан, Триестин хостуг девискээринн доктаамал үндезин хоойлузун күштүг болдулар дугайында дүрген хемчег алыры чугула деп Совет Чазак санап тур.

Триест дугайында Италия-биле тайбын керээни доктаалдары күү-селдеринн херээнге Шаштайгы базым болур кылдыр Триестин хостуг де-вискээринн губернаторун томыл-лаар дугайында Аймыл чок чоруктун Чөвүлели дүрген хемчег алырын Со-вет Чазак сүмелеп тур.

Бо ышкаш ноталарын Великобри-таниянын болгаш Франциянын ча-зактарынга база харууда дамчыдып берген.

Дээрчилер Гаскойн, Шатенбо бол-гаш Камминг айткан ноталарын боттарынын чазактарынга чедирген турарын олар дыйнатканнар.

Эрзин районнуң колхозтарында тудуг ажилы

Эрзин районун чамдык колхозта-ры тудуг планын элээн эки күүсе-диңип турар болза-даа, район ниити-из-биле күүсетпейн турар. План өзү-гар шүптү 86 бажыннары тудар тургаш, ам 56 бажыннары дооскан. Мал кажааларынын тудуглары моон дээр чоруп турар болза-даа, база-ла чүс хуу эвес. Ылангыч Эр-зининн Мөрөн деп черде «Сталинка орук» колхоз тудуг планын чүглө 59 хуу күүсеткен. Нарында «Комму-низмче орук» колхоз 19 чуртаалга бажыннары тудар тургаш, чоожа дээр 12-ни тудуп алган.

Моон чылдаганы болза, район-нун көдээ ажил-агый калдизин,

база көдээ болгаш колхоз тудуунун килдизинн талазында колхозтар-ды тудуг ажилын боттук удуртпайн, эреңгейлеп турарында болур. Ту-дуг бригадаларында күш-ажылдын сагылга-чурumu кошкок болгаш сос-тавы чете эвес, Чижээ, «Чаа орук» колхоз 75 кижиден 43 кижинин, «Коммунизмче орук» колхоз 85 ки-жиден 37 кижинин ажилдадып ту-рар. Бо колхозтарын болгаш өскө-дө чамдык колхозтарын тудуг материалдарынын 30—40 хуузу ту-дуга таарышпас ыргак, чинге бо-луп турар.

Районун көдээ болгаш колхоз тудуунун килдизинн техникти эш

Г. Бурлаков ийн айын дургузунда тудуг ажилын техниктиг удуртулга-ды толаргай хандылар хамаан чок, тудуг бригадаларынын составы-биле беэин эки таныжып албайн турар. Оон ынай колхозтар баштаар черле-ринин даргалары тудуг ажилын хүн-буру удуртпайн турар. Бар ту-рар тудугтарын чүглө саным барым-далаап турар боордан башка, олар-нын шынары дээш демисел кончот кошкок.

Тудуг планын сан талазы-биле күүселдеринден аныгда, оон шына-рын экижидери тергини чугула.

В. ЭРЕНЧИН.

Совет тургузуг

Сумулар болгаш суурлар Советтериниң ажилдакчыларының билин бедидер

Большевик партияның, Совет чактын улуг сагын-салышкынының ачында бистин аныккы олбазыстың улус ажил-агыйы болгаш култура тургузуушкуну шапкыны биле сайырап турар. Көшкүн, ы-даргай хуу ажил-агыйыг чоран чоңуң 40 хуузу сууржуч, 72 хуузу коллективтиг амьдыралчы шилчип турар. Школа, эмнелге, култура албан черлериниң четкилери каш катап калбарган. Көдээ ажил-агыйының амгы үениң муракчы эртем ёзуу-биле сайырадып, күчүлү техника-биле чепсеглеп турар. Ажил-агыйының бүгү адрыларында тускай этемниглөр—башкылар, эмчилер, зоотехниктер, агрономнар болгаш өске-даа дээди, ортумак билигилг каадырлар чүгле районнар төптөринде, область төвүнде эвес, харын сумуларда, суурларда, колхозтарда хөй-хөйү-биле ажилдап турар апарган.

Устуңде бүгү чүүлдери моон сонгаар улам-на ханыладар. Областың социалисттиг хөгжүлдэин баштап турар Советтер ажилдакчыларының идея-политиктиг билин куду болур болза, ол улуг сорулгаларны удуртуп шыдаас. Ону барымдалааш, ажилчы чоннарның депутаттарының область Советиниң күүсекчи комитетин сөөлгү үеде сумулар болгаш суурлар Советтериниң ажилдакчыларының билин бедидериче утук күчээргейни салып турар. 1951 чылдың 7 айда районнар төптөринде сумулар Советтериниң даргаларының болгаш секретарыларының 5 хонук хуусаалыг семинарларын организастан, орта Советтериниң организастан массалыг ажилдакчылар дугайында темаларны өөредип эртирген. Ам үеде областың бүгү сумулар болгаш суурлар Советтериниң даргаларының 15 хонук хуусаалыг семинарының 2 ээлчег-биле олбуккусмонун чанында эгелээн. Бир дугаар ээлчег ноябрь 1-ден эгелээш, 17-де доозулган. Ук ээлчегте 41 сумулар, суурлар Советтериниң даргалары өөренип эртен. Ийи дугаар ээлчег ноябрь 20-ден эгелээш. Семинарның планында, «Бүгү делегейиң байдалы», «Коммунизмниң улуг тудуглары», «Социализмде коммунизмче чоорту шилчирини», «ВКП(б) — совет нийтиледелин башкарыкчы болгаш утуп шилчээр күжү», «Совет социалисттиг күрүнө» болгаш оон-даа өске теориялыг айттырларны, база «Колхозтарны организастан ажил-агыйы талазы-биле Ыжыяды», «Көшкүн ажил-агыйларны сууржударының утур-дузаны болгаш колхозчу суурларны сайырады», «Кадык камгалады болгаш көдээ Советтериниң сорулгалары» болза, Советтериниң организастан массалыг ажилдакчылары талазы-биле көдээ Советтериниң хүн-бүрүде чорудар ажилдады болгаш өске-

даа практиктиг ажилдакчыларын аргаларын өөредип турар. Лекциялар дыннакчыларга солун болгаш калбак айтырыг харылар-биле эртип турар. Семинарлар болгаш чөвүлө хуралдар ажилдакчыларның практиктик болгаш нийти билиглерин бедидеринге улуг утур-дузаныг. Ындыг болза-даа ажилдакчылар чүгле семинар-биле боттарының политиктиг билин бедидер дээр болза, ол шың эвес болур. Ынчаарга, ажилдап турар кижилер боттарының идея-политиктиг билин болгаш хүлээлгиле ажилының арга-техиниче мергежир дээш боттары кызар чорук эргежок чугула. Амгы үеде амьдыралдар көөрге, сумулар болгаш суурлар Советтериниң ажилдакчыларының аразында, чырыдышыкы болгаш өөрнем-нес, солун сеткүүлдер чагыдып номчувас, лекция, беседаларга олуршпас кижилер эвээш эвес болуп турар. Ол болза, Советтер ажилдакчыларының амгы негелдизинге канчап-даа дуушпас. Советтер болза, хамыктын-на массалыг организация болур, ыччангаш оларның ажилдакчыларының политиктиг билин бедидер, удуртуп баштаар ажилдады мергежил-диг болурун областың хөгжүлдэин Советтер ажилдакчыларындан негеп турар.

И. БАДРА.

Даараныкчыларның чедишкени

Кызылдың даараныкка комбинатында херээжен тон даарап турар хөй ажилчы херээженер бар. Оларның аразында Анастасия Васильевна Гостевская ажилдап турар. Ол, комбинатта даараныкчыларның коллективинге киргенден бээр 14 чыл болган. Бу үениң иштинде бодунуң хүлээлгиле ажилын чүгле эки шынарлыг кылырдын аңгыда, ажилга дуржулганын бедидип, тергин черегиниң даараныкчы болган. Оон-биле кады Анастасия Васильевна чүгле бодунуң ажил нормазын ажыр күүседиринче чүткүлдү ажилдап турар эвес, харын мергежер ажилчыга чаа анык херээженнерни өөредиринге улуг чүткүлдү болуп келген. Оон түннелинде ол 20 ажыг кижини тон даараарыгга өөреткен. Эң алаңгыг тыва кадырлардан өөреткен өөреникчизи Тамара Кээк бо хүннерде бодунуң хүлээлгезин эки күүседип, Анастасия Васильевна-биле кады ажилдап турар. Анастасия Васильевнаның ажилдап келгениниң бүгү дургузунда чаңгас-даа тоңуң үрей кылыпкан таварыгга турбаан. Харын чагыкчы бүрүзүнүң өөрүп четирген чыгыг макталга өстерип ол дынап турар. Ол, бо хүннерге чедир белен тоң-биле 1350 ажыг кижини хепкерген. Хоочун даараныкчы — бодуругенин стахановчузу болуп турар. Ол, хүн-бүрүде, ай бүрүде бодунуң нормазын үргүлч 140—150 хуудан ажыр күүседип турар. Ындыг чедишкенини канчап чедип ап турарының дугайында оон чугаасы мындаг:

— Каян ажил хүнү төнгенде ажилдаар черни арыглан аштааш, херекселдерни даразында хүлө келгеш белеткел кылбайн дораан ажилдап эгелээринге белеткел каары мөңдө чаңчы болган. Оон ачында хүн-бүрүде белеткел ажилын 15—20 минута кампап алдынып турар. А ажилды далаш чокка, бодамчалыг дүрген кылып, үрей кылар чорук чок болуп турар... Ажилга ыңдыг чаңчылды мээи өөреткеним, ам тускай ажилдап турар даараныкчылар Тамара Кээк, Мария Лопатина, Анна Мокшина болгаш өскелер-даа чаңчыгып, ажилга улуг мергежилди ажилдап турарлар — дээш. Анастасия Васильевна болгаш оон ажылга мергежилди кылдыр өөреткен кижилери дараарыгга чүткүлдери чаңгыстап эвес, а хөйү-биле каташтыр салгаш, чаңгыс угданыг илин-биле басып турар. Ол чорук база бир каш минуталары кампап аларыгга дузалап турар. Хоочун дарааркы бодунуң бедиткен күш-ащыды-биле чуртунуң экономнуг күчү-шыдалын улам күштүлдиреп деп сорок кирген күженишкени-биле бо хүннерде ажилдап турар.

М. БААЗАН.

Кызыл-өгүнү бистиң көшкүн амьдыралдыг чоңуустуң амьдырал байдлыгыга таарыштыр көжүп чораш ажилдаар культураның чери кылдыр тургуздү, күрүне хөрөңгизиле оон херекселдин дерип чүмеп турар. Ол чоңунуң ортузунга чаа культураны негептеририниң база бир чугула чепсээ, ыччангаш ол эки ажилдаар хүлээлгиле. Бай-Тайга районда көжер кызыл-өг бо чылдың 7 ай үезинден бээр каныды-даа ажил чорутпаан. Ажил чорудар хамаан чок, Шуй сумузуңда баргаш бузулган, оон дериг-херексел чер быдарап сандараан. Кызыл-өгүнүң кидизи, көжеге постери, ыжы аңгы-аңгы аалдарга хуу ажаллада кирген туруп турар. Кызыл-өгүнүң ажилчының соксааны, оон дериг-херекселдин сандараан чылдагааны болза, оон эрге-

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Ыяш кажан болурул

Ол ыяштын чок болуп турарының чылдагааны кончуг бөдүүн. Чуд дээрге, «школага хергелээр 700 кулаш ыяшты дүжүрүп берген» деп меге медээ кылып алгаш, оон өртөөн Жданов аттыг колхозтун даргазы Каппаанак апрель айда-ла РайОНО черинден уңдуруп алган болуп турар. Акшаны ап алгаш, ыяжын миңчага дүжүрбей келгени ол. Ынчаарга, Каппаанак ону алырда, чогуң чүбү бодаан кижиче чүбө ийик. Күрү-нениң хөрөңгизин миңчаар үйд чогу-биле оорлап алдырыгга Каппаанактын нүүрү канчап четчи берген чүбө ийик? База школага 350 тудуг ыяжы өөрүтүп бээр болуп, оон өртөөн база-ла Каппаанак апкан. Оортан чүбө 62 ыяш арай деп дүжүртүнген. Жданов аттыг колхозтун даргазы эш Каппаанак школавын чогуң канчаар көрүп турары билдинмес... Б. Каппаанактын бичин чаштар дугайында мындаг «сагын човаашкыны» оон бодунга — коммунистке, колхоз даргазынга — ыяжынчөк эвесле! Мону хаммаарышкан черлер шыкыгы хемчег алза чогуру.

Б. ОНДАР.

Кызыл-өгүнүң ажылы сандараан

Кызыл-өгүнү бистиң көшкүн амьдыралдыг чоңуустуң амьдырал байдлыгыга таарыштыр көжүп чораш ажилдаар культураның чери кылдыр тургуздү, күрүне хөрөңгизиле оон херекселдин дерип чүмеп турар. Ол чоңунуң ортузунга чаа культураны негептеририниң база бир чугула чепсээ, ыччангаш ол эки ажилдаар хүлээлгиле. Бай-Тайга районда көжер кызыл-өг бо чылдың 7 ай үезинден бээр каныды-даа ажил чорутпаан. Ажил чорудар хамаан чок, Шуй сумузуңда баргаш бузулган, оон дериг-херексел чер быдарап сандараан. Кызыл-өгүнүң кидизи, көжеге постери, ыжы аңгы-аңгы аалдарга хуу ажаллада кирген туруп турар. Кызыл-өгүнүң ажилчының соксааны, оон дериг-херекселдин сандараан чылдагааны болза, оон эрге-

С. ТӨРӨШТЕЙ

Шоочалыг кызыл өг

Өвүр районда сумулар аразында көжүп ажилдап чоруур кызыл өг бар. Кызыл өг болза, язы-бүрү номнар-биле болгаш гармон, кылдыг хөгжүмнер, стол кырыныч оюнарны-биле эки хандыргыган. Кызыл өг Дус-Даг, Хандагайты, Солчур сумуларында ажилдап турганын соонда Саглы сумузуңда келген. Анаа баргаш бодунуң ажилы баштайгы үеде эки чорудуп турган. Ам сөөлгү үеде оон ажылы чорбастаан. Оон чылдагааны болза, Кызыл өгүнүң эргелекчизи эш Кувис-каал болза, Хандагайты суурже чо-

М. СУМУА.

Суму Советиниң ажылында четпестерни узуткаар

Улуг-Хем районунуң Хендерге болза, районун эң ырак-даа, улуг-даа сумузу. Ындыг ырак-даа болза, сумуда кижиче болгаш маалдык эмнелге салбылары, клуб, кызыл булук, школа, садыг черлери бар. Ол черлериниң ажилчыне суму Совети (даргазы Шыырап-оол) күчээргей салбайн турар. Чуд дизе, ында эмнелге салбырының оран бажиннары чедишлес болгаш оттулар ыяш миңчага чедир дүжүртүмөз. Ол ышкаш Хендерге чеди чыл школазының оттулар ыяжы четче белеткетинмээ. Суму төвүндө клубтун болгаш кызыл булуңун кышка удур каныг-даа септелгедери кылдынмаан, сонгалары ойбак, ишти арыг-шевер эвес. Ол ышкаш бо чылдың аңмыр сезонунда аңчыларны багай организас-

тап айттарган. Аңчыларын чугула хергелелдери ок-чөмзөк болгаш өске-даа материалдыг хергелелдери баш удур экеклиндип албааны-биле аңчылар каш хонук иштинде диняңээш дедир келгилеп турар. Суму майгынының эргелекчизи эш Кательникова райондан аңчыларга болгаш анаа-даа барааннар чедип алыры-биле аът транспортуң суму Советинден дилеп чадал каан. Школа ажилчыне суму Совети база сагын салбайн турар. Школа башкыларының каныг-бир чугула ажил ужурунда район төвү баары кончуг берге. Суму Советинден атулук дилээрге бербес. Чижээ, башкылар Будук-оол, Дыртый-оол, Мөгө олар район төвү баар дээш суму Советинден аът үндүртүп чадал кааш, олар харлыг тайганы чадаг

кылаштажып ажып турган чүүлдөр бар. Ол ышкаш чеди чыл школазының аш-чөм продукциязын болгаш өске-даа материалдарын район төвүндө чедип алыр дээш дилег кылдыга суму Советиниң даргазы оон ажыг хонук болгаш «аът чок» деп хары-лаан. Сумунуң хөй-нийти черлеринде шак мындаг четпес байдалдарны көре тура суму Советиниң каныг-даа хемчеглер албайн турары шың эвес. Моон сонгаар ол черлерде бар четпестерни чок кылар дээш боттук хемчеглер чорудары суму Советиниң (даргазы Шыырап-оолдун) сонгаарладып болбас чугула херээ болур. М. БААЗАН.

КОЛХОЗТА ҮРЕЗИН УРУУШКУНУ

Чөөн-Хемчик районун Чыргак сумузуңда «Коммунизмче орук» көдээ ажил-агый артелиниң таражылары бо чылдың үрезин уруушкунуң эки чорутканар. Келир чылдың тарылганының үре-

зининге 546 центнер кызыл-тасты, 120 центнер чинге-тарааны, 100 центнер суланы, 255 центнер арбайны, шупту 1021 центнери бөдүүн сортировка-биле арыглан урган. Үрезиниң чижээн бо чылдың тарылга-

зының хемчээлинен 15 хуу улгадыр кылдыр болуп урган. Колхоз сон ынай 40 центнер картофель үрезин шыгжап алган. С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

да орнажыгаларын дезорганизастан, экономнуг үе-чадан чорукту күштүлдүрүп, улустарың ажилчы дем-катыжышыкыны божаннадырын оордалаа, чаа делегей дайынын айымын улугуларын турар. Демократтыг лагерин баштап, тайбың херээ болгаш улустарың айылы чок чоруун божык-биле камгалап турар Совет Эвилели болза, ден эрге болгаш бот-боттарыңга таарымчалыг чорукка үндөзилген экономнуг харылзаалары бүгү күрүнелер-биле калбартып бажыглаарын бүгү хемчеглер-биле оордалажып турар. Совет Эвилелиниң даштыкы садык болза, улустарың ажилчыни дем-катыжышыкыны калбартырычыге бүгү делегейге тайбының херээ бажыглаарыңче уялганган.

II. Улустар аразында ден эргелерге болгаш бот-боттарыңга таарымчалыг дем-катыжышыкыны Совет Эвилели биле улус демократиязын чурттарының аразында садыг экономиканың харылзаалары үлегеер болур. Ол болза, капиталисттиг кулданымшыкындан хосталып үнген болгаш пролетары интернационализмин принциптеринге, Ленинчи сталинич даштыкы политиканың принциптеринге үндөзилген харылзаалар болур болгаш улустар аразында харылзааларың төөгүде туруп көрбөз мырыңай чаа хевир болур. Улустар аразында харылзааларың интернационалчи принциптери бүгү-ле күрүнелерниң болгаш улуг, биче улустарың долу ден эргелин, оларны аразында егудум дузаламчыларын болгаш социализмниң тиелелгези дээш кады демиселди өөренип көрүп барым-даллап турар. ССРЭ биле улус демократиязының чурттарының аразында эп-найыралдын болгаш акы-дуума дем-катыжышыкының хүн-бүрүде бажыгып турар харылзааларыңга көскү черин экономнуг сыры харылзаалар эзелеп турар. Ол харылзаалар даштыкы садыгны, кредиттер тыпсар чорукту, эртем-техиниттер дузаламчы көргүзүр чорукту

хаара тудуп турар. ССРЭ биле улус демократиязының чурттарың үргүлчү өзүп турар экономнуг харылзаалары ол чурттарың улус ажил-агыйын индустриализацияң оору-биле болгаш социализм тургузуушкунунуң оору-биле чедишкениң хөгжүдүрүнче илгин берип турар. Чаа демократияның чурттарыңга экономнуг дузаламчыны бүгү хемчег-биле көргүспүшаан, совет улус бодунуң интернационалчы хүлээлгезин күүседип, тайбының болгаш социализмниң лагериниң өзүп бажыгыгарыңга деткимчени көргүзүп турар. Улус демократиязының чурттары биле Совет Эвилелиниң аразында бараан саарылгазы ийги делегей дайының төнгениң сөөлүндө үе дургузуңда каш катап өскен. Чижээлээрге, Польша биле ССРЭ аразында бараан саарылгазы бо үе дургузуңда беш катап өскөн. Польша, Чехословакия, Болгария, Венгрия, Румыния, Албания биле болгаш Кыдат Улус Республика-биле база ол ышкаш Германияның Демоданымшыкындан хосталып үнген болгаш пролетары интернационализмин принциптеринге, Ленинчи сталинич даштыкы политиканың принциптеринге үндөзилген харылзаалар болур болгаш улустар аразында харылзааларың төөгүде туруп көрбөз мырыңай чаа хевир болур. Улустар аразында харылзааларың интернационалчи принциптери бүгү-ле күрүнелерниң болгаш улуг, биче улустарың долу ден эргелин, оларны аразында егудум дузаламчыларын болгаш социализмниң тиелелгези дээш кады демиселди өөренип көрүп барым-даллап турар. ССРЭ биле улус демократиязының чурттарының аразында эп-найыралдын болгаш акы-дуума дем-катыжышыкының хүн-бүрүде бажыгып турар харылзааларыңга көскү черин экономнуг сыры харылзаалар эзелеп турар. Ол харылзаалар даштыкы садыгны, кредиттер тыпсар чорукту, эртем-техиниттер дузаламчы көргүзүр чорукту

(Төнчүзү дөрткү арында)

Улус демократиязының чурттары-биле Совет Эвилелиниң экономнуг харылзааларының бажыгып турары

I. Язы-бүрү күрүнелерниң аразыңа садыг-экономиканың харылзааларының колбас хөгжүлдэин болза, улустарың дем-катыжышыкыны бажыгларыңга болгаш калбартырыныңга, чаа дайыны болдурубазыңга, бүгү делегейге тайбының бажыгларыңга чугула утур-дузалап, Садыг-экономиканың төлетип харылзаалары болза, күрүнелер аразыңа чоокшулажышыкыны болгаш бот-боттарыңга идегелди байдалды тургузарыңга ажыктыг. Совет Эвилели даштыкы күрүнелериң социал-экономнуг системазы хамаан чокка олар-биле садыг-экономиканың харылзааларың деткимчине болгаш калбартырыңга белегин үргүлчү илергейлеп турар. Совет күрүнениң даштыкы политиказы болза, улустар аразыңа дем-катыжышыкыны калбартырычы, экономнуг харылзааларың хөгжүлдеринче уялганган. ССРЭ-ниң даштыкы политиказының үндөзилгенин характеристикалавышаан, ВКП(б)-ниң XVIII съездинде бодунуң илеткеллинге эш Сталинның айтканы болза, «Бис тайбының болгаш бүгү-ле чурттар-биле ажил-херектин харылзааларың бажыгларды дээш туруп турар бис, бир тээ ол чурттар Совет Эвилели-биле база-ла ыңдыг харылзааларың тулар болганда, олар бистин чуртувустун эрге-ажыктарың үрэзин оордалашпас болганда, бис ол позицияга туруп турар бис, турар-даа бис.» (Ленинниң айттырлары) тыва дылда үндүргени, арын 643).

дорамчылап болгаш тергилел чок аразыңа экономнуг харылзааларың чогуур хөгжүлдэин ызы-бүрү аргалар-биле моондактап турар болгаш үзүп турарлар. Америк империалистер маршаллыктап чурттары биле бодунуң садыг харылзааларың Барын Европаның экономнуг хамаарышпас чоруун чок кылыры оордалажып, ол чурттарың патионал байлактарың ажык-биле үптэриң болгаш кара-турузыңда ажилдарының политиказы ботландырып турарлар. АКШ-тың агрессии күштеди дайыңга белеткенмишаан, ССРЭ-биле болгаш улус демократиязының чурттары-биле садыг харылзааларың дорамчылап политиканың чорудуп, бодунуң чалча чурттары оларның экономнуг эрге-ажыктарыңга удурлашыгы, Совет Эвилели-биле садыгын хөгжүлдэин моондактаарың албадап турар. Совет-америк харылзаалары оон ыңай дорайтардырчыч уялганган АКШ-тын ол дорамчылап политиказының чаа илдерээшкени болза, 1937 чылдың садыг дугуржулганың АКШ-тын чаазанын күш чок болдулары болур. Дайың сөөлүңдөгү үе күрүнелер аразында даштыкы садыг харылзааларың делегейиң ийи лагерлериниң политиказының уялганымшыкыны көргүзүп турар. Делегейин чаа дайыны белеткел турар АКШ-ка баштапкан империалисттиг лагерь чурттар аразында садыг болгаш эконом харылзаалары бодунуң агресси политиканың ботландырыгы ажилгаарың оордалажып турар. АКШ-тын даштыкы политиказы экономнуг үйлдигиниң, хоп-нүгүлдү, улустарың кулданарың болгаш америк монополистерниң экономнуг, политиктиг тергилелин тургузар сорулганы сүрүш, улустар аразы-

руткаш анаа туруп бээринде болгаш, массовиңи эш Уртувун кызыл өгү шоочалап каапкан туралаан чериче чоруй баарында болуп турар. Сумунуң ажилчы чоннары, анык өскөннери кызыл-өггө кончуг сонуургал-биле чедип келир, а чедиң келирге-ле үргүлчү шоочалыг турар апарган. Мычангаш кызыл-өгүнүң ажилчы район организацияларыңдан дарый сегидер дугайында боттук хемчеглерни алыры чугула. М. СУМУА.

